

Ivon Pogumnik.

Bretonska pripovedka.

Nekoč je živel v Bretoniji baron Kerver, plemenit in bogat gospod. Njegov grad je bil najlepši v deželi; v slokih obokih se je dvigal in bleščal, in rozge divje trte so ga krasile. V prvem nadstropju je bilo dvanajst balkonskih oken. Njih šipe so odsevale v pisanih barvah zgodovinske prizore: šest, ko je sinilo nanje jutranje solnce; šest, ko se je uprla vanje solnce zvečer.

Ko je baron zajahal zjutraj konja, odhajajoč v spremstvu nepočakanih psov na lov, je pozdravljal svojih šest hčer, ki so slonele, lepe ko zarja, na vzhodnih oknih. Vračajoč se zvečer domov, je pa pozdravljal šest svojih sinov, ki so ga čakali, lepi in krepki, ob zapadnih oknih.

Po vsej deželi so smatrali prijatelji in sovražniki barona Kerverja za naj-mogočnejšega med vitezi in za najsrečnejšega očeta.

Grad je imel samo dvanajst balkonov, otrok pa je bilo trinajstero. Zadnji, ki se je rodil in so ga imeli najrajši, je bil Ivon, in zanj ni bilo balkonskega okna. Ker ni mogel z okna opazovati očeta, ga je ob slednjem njegovem odhodu in prihodu čakal na vratih in ga vsakokrat ljubeče objel.

Ivon je rasel ob mleku, kruhu in vodi — drugega ni maral — in je bil tako močan in drzen, da je že v dvanajstem letu zadavil volka. Ko je imel šestnajst let, je bil neznansko jak in sila ročen. Vsi so ga ljubili in mu radi njegove moči in njegovega poguma vzdeli ime Pogumnik.

Nekega dne je stopil Ivon v popotni opravi pred očeta:

»Oče moj in gospod, blagoslovite me! Naš grad ima že tako dovolj junaških vitezov. Kaj bi mu tak mladenič, kot sem jaz? V svet grem, da si poiščem slave in sreče!«

»Sin moj,« je rekel oče, »prav imaš, in jaz nimam pravice, da bi te zadrževal. Samo premlad si še. Ali ne bi hotel počakati še leto dni.«

»Oče moj, vi ste že v sedemnajstem letu potolkli nekega Rohana, velikana. »Pogum, Kerver!« je naše geslo. Tudi jaz ga hočem izvajati.«

Ko je oče blagoslovil sina, je Ivon stisnil bratom roke v slovo, poljubil mater in sestre, pozdravil plemiče in služinčad in odšel z veselim srcem.

Nič ni zadrževalo mladca na poti: reko je prebrodil, goro prelazil, gozd prehodil, sledeč solncu. V srcu je nosil geslo: Pogum, naprej, Kerver!

Tri leta je že hodil po svetu, čil in vesel ob zgodi in nezgodi, ko so ga lepega dne zaprosili, naj bi se udeležil križarske vojne proti paganskim Norvežanom. »Premagati nevernike in pridobiti si kraljestvo!« Dvojno veselje je vzbudila ta misel v Ivonu. Poiskal si je dvanajst junaških tovarišev, opremil majhno ladjo, razvil jadra in pripel najvišje na jamboru modro zastavo z rodnim grbom in geslom.

Morje je bilo mirno, veter ugoden, noč jasna. Ležeč na krovu in zroč v nebo, je iskal Ivon zvezdo, ki jo je videval prejšnje čase, kako se je lesketala nad stolpi očetnega gradu.

Pa je tedaj zadela ladja na neko kleč in se razbila. Jambori so zahreščali in se zvrnili ko posekana debla, in mogočni valovi so pokrili ladjo in modro zastavo...

»Pogum, Kerver!« je zaklical Ivon, prikazavši se na valovih. Držeč v eni roki svoj meč, je tako mirno plaval, kot da se koplje doma v grajskim ribniku.

K sreči se je pojavila tisti čas luna in obsvetila onkraj lesketajoče se gladine temno obrežje. Brodolomni Ivon je pristal, zahvalil se Bogu z molitvijo in mirno zaspal na pesku...

*

Zjutraj ob prvi zori se je Ivon prebudil in skušal prepoznati pokrajino. Daleč tam je zapazil grad, velik in visok ko stolna cerkev. Zapustil je obrežje ter hodil in hodil ves dan in pod večer je prišel do gradu in obstal pred zaprtimi vrati. Krepka moška roka ne bi mogla premakniti tolkača na vratih, a Ivon ga je dvignil in ž njim potkal.

»Naprej!« se je oglasilo odznotraj, kot bi zamukal velikanski vol. Vrata so se odprla, in grozen velikan je stal pred Ivonom. Prijel je malega Bretonca za ovratnik in ga dvignil, da si ga natanko ogleda.

»Kdo si in kaj hočeš?« je vprašal velikan.

»Pogumnik sem in iščem srečo,« je odvrnil Ivon.

»Našel si jo,« je menil velikan. »Prav res, paža potrebujem in sprejemem te v svojo službo.«

Naslednje jutro se je velikan pripravil, da žene čredo na pašo. Preden odide, pokliče paža ter mu reče:

»Ves ljubi dan ne boš imel drugega dela nego to, da očistiš hlev. Vidiš, dobrega gospodarja imaš. Pazi se pa, da ne boš pasel radovednosti in stikal po gradu!«

In velikan odide za čredo.

»Res, nič kaj posebnega ne zahteva in mi ne nalaga ta moj gospodar,« meni Ivon. »Da pospravim hlev,« je še računil, »imam časa do večera. Poglejmo zato medtem malo po gradu. Ker mi je to prepovedal, je znamenje, da je v njem kaj posebnega!...«

Vstopi Ivon v prvo sobano in zapazi nad velikim ognjiščem kotel, viseč na verigi, in v njem je vrelo, dasi ni bilo ognja.

»Oho, to pa bo kaka čarovnija!« pomisli Ivon, si odreže čop las, jih omoči v kotlu, in ko jih potegne iz njega, so bili vsi rdečerumeni od raztopljenega bakra.

»Ej, to pa je juha posebne vrste!« vzklikne Bretonec sam pri sebi. »Če bi jo pil, bi si ustrojil želodec z oklepom!«

Vstopi nato v drugo sobano in ugleda nov kotel, ki je v njem vrelo na ognjišču brez ognja. In spet pomoči v kotel čop las in ko jih potegne iz njega, so bili srebrni.

»Na našem gradu,« pomisli Ivon, »ne kuhajo tako dragocene juhe, a bolj tečna je le!...«

Vstopi še v tretjo sobano in zagleda tudi v njej na ognjišču brez ognja kotel, ki je v njem vrelo. Vnovič, kot prej, pomoči vanj čop las in ko jih potegne iz njega, so se čudovito bleščali: bili so pozlačeni.

»Vedno boljše in lepše! Mogoče me čaka v četrti sobani še juha iz dijamantov!« pomisli Ivon veselo in stopi dalje.

Pa najde v četrti sobani nekaj vse bolj dragocenega kot diamante. Najde črnolaso deklico čudovito milega obraza.

Ivon se ji vitežko pokloni.

»Nesrečnež!« krikne lepotica. »Kaj iščete in delate tod?«

»Grajski sem,« odvrne Bretonec. »Velikan me je sprejel v službo.«

»Bog vam pomagaj in vas reši!«

»Zakaj le? Gospodar se mi ne zdi hudoben. Ni mi naročil drugega dela nego to, da očistim hlev, preden se vrne.«

»Nesrečnež! In kako napravite to?«

»Menim tako, kot delajo to vsi!...«

»Če boste delali tako, kot delajo vsi, bo priletelo za vsake vile gnoja, ki ga boste vrgli skozi vrata, deset vil novega skozi okno v hlev. Čujte, kidajte ga z ročem, in hlev bo v trenutku očiščen.«

Ivon jo začudeno gleda, in lepa deklica mu razloži, da se razume na čare, ker je hči neke čarovnice. Pove mu še, da je prišla tudi ona po nesreči v velikanovo suženjstvo in da se imenuje Cilka.

Med tovariši v nesreči se vzbudi kmalu prijateljstvo. Tudi med Ivonom in Cilko se je vzbudilo in bilo že pred večerom tako veliko, da sta si obljubila, da se poročita, kakor hitro bi ubežala iz velikanove sužnosti.

»Zdaj pa pojdi hitro na delo!« Ivona skrbno opomni Cilka, ko vidi, da se solnce že nagiba. »In ne pozabi, kar sem ti povedala!«

Ivon odide v hlev. Ker se mu pa zdi prav, kot so rabili vile od pamtiveka, jih tudi on tako rabi. A glej, za vsake vile gnoja, ki ga vrže skozi vrata, prileti deset vil novega skozi okno in skoro da ga zasuje. Ker si ne more drugače pomagati, le posluša Cilkin nasvet ter obrne vile in začne kidati gnoj z ročem, in v trenutku je bil hlev izpraznjen in čist še bolj ko oni Avgijev hlev, ki ga je osnažil Herkul, obrnivši in pustivši skozenj reko Alfej.

Ko tako srečno opravi svoje delo, Ivon sede na kamenito klop ob pragu in čaka, da se gospodar vrne. Prekriža si roke in gleda v zrak ter si zapoje polglasno popevko iz domačih krajev.

Velikan se s čredo vrne.

»Ali si očistil hlev?« vpraša.

»Sem ga, gospod. Pojdite in pogledjte!«

»Pogledam, koj pogledam.«

Velikan odide v hlev in se vrne ves zelen od jeze.

»Ti, moja Cilko si videl!«

»Ej, kdo pa je ta Mojacilka?« vpraša mali Bretonec in pogleda v velikana.

»Ubogi norček, le počakaj, še prehitro zveš!« zagodrnja velikan — —

Drugo jutro, ko velikan spet prižene ob zori iz hleva svojo čredo, pokliče paža in mu reče:

»Danes ne boš imel ves dan drugega dela nego to, da pojdeš na travnik in uloviš mojega konja, ki se tam pase, ter ga privežeš v konjušnico. Vidiš, dober gospodar sem. Samo pazi, da ne boš hodil in stikal po gradu!«

Ko velikan odžene čredo, steče Ivon k Cilki in govorila sta, kako lepo bo, ko se rešita iz velikanove sužnosti.

Čas jima v pogovoru hitro mine. Že se je nagibalo solnce, ko se je odpravljal Ivon, da ujame konja in ga privede v konjušnico.

»Nesrečnež, kako ga pa uloviš?« ga vpraša Cilka.

»Kako? Tako kot vsak!« ji odvrne Ivan.

»Če ga tako zgrabiš kot ga vsak,« mu reče Cilka, »te konj ožge z ognjem, ki mu šviga iz nozdrvi. Vzemi brzdo, ki jo najdeš v konjušnici za vrati, porini jo konju med zobe, in krotek bo ko jagnje!...«

Ivon odide v konjušnico, vzame brzdo in se odpravi na travnik. Konj, velik ko slon, mu pridirja nasproti in prha iz nozdrvi ogenj. Mali Bretonec mu vrže med zobe brzdo, pa postane krotek ko jagnje. Spleza mu Ivon na hrbet in ga mirno vodi v konjušnico. Potem sede ob pragu na kamenito klop, prekriža roke, gleda v zrak in si zapoje popevko iz rodnih krajev.

Velikan se vrne s čredo.

»Si li privedel domov konja?«

»Sem ga, gospod. Dobra žival je že pri svojih jasliah.«

»No, bom videl!«

Velikan odide v konjušnico in se vrne zelen od jeze.

»Ti, moja Cilko si videl!«

Mali Bretonec začudeno pogleda in reče:

»Že spet! Pa bi vendarle rad vedel, kdo je ta Mojacilka?...«

»Le počakaj, norček, še prehitro zveš,« mu odgovori velikan.

Ob zori tretjega dne spet pokliče velikan, preden odžene čredo, paža in mu reče:

»Danes ne boš imel drugega dela nego to, da odideš v pekel in izterjaš tam moj zaslužek. Toda glej in pazi se, da ne boš kolovratil in stikal po gradu!«

Ko velikan odide, poišče Ivon Cilko in ji pove, kaj mu je naročil gospodar.

»Nesrečnež, kako pa to napraviš?«

»Res ne vem,« ji odgovori Bretonec. »V peklu še nisem nikdar bil in tudi nisem videl nikogar, ki bi šel vanj...«

»Ali vidiš tam doli ono pečino?« mu reče nato Cilka. »Tam so vrata v pekel. Na, tu imaš palico! Z njo potrka trikrat, in ko se pečina odpre in ti pride nasproti peklenšček, povej mu velikanovo naročilo. Ko te bo vprašal, koliko hočeš, mu koj odgovori: ‚Nič več nego morem nesti.‘«

In še sta govorila Ivon in Cilka o prihodnosti, ko se jima posreči, da ubežita iz velikanove sužnosti. Le, kako bi ubežala, nista vedela...

Proti večeru odide Ivon do pečine, potrka trikrat nanjo in zahteva od peklenščka, ki se je pojavil ves ognjen, naj mu izplača velikanov zaslužek.

»Koliko hočeš?« ga vpraša peklenšček.

»Ne več, nego bi mogel nesti,« odgovori brzo Ivon.

Peklenšček nato odpelje Ivona v neki rov, mu napolni vrečo z zlatom in srebrom, z biseri in diamanti in smaragdi in rubini in mu jo naloži na hrbet; težka je bila, in komaj jo je mladenič obdržal.

Vrnivši se v grad, odloži Ivon vrečo, sede na prag, prekriža roke, gleda v zrak in si zapoje polglasno lepo popevko iz rodni krajev.

Velikan se vrne s čredo.

»Si li izterjal moj zaslužek?«

»Da, gospod. Odvežite vrečo in pogledjte, če je prav.«

»O, pa še kako pogledam!«

In velikan odveže vrečo in iz nje se usuje zlato in srebro, biseri in diamanti in smaragdi in rubini, in blestelo je vse ko potok luči...

»Ti, mojo Cilko si videl!«

»Za božjo voljo,« spet vzkligne Bretonec, »ali bi ne mogel vendar enkrat zvedeti, kdo je ta Mojacilka?«

»Molči in tiho bodi, norček! Jutri boš že zvedel...«

(Nadaljevanje.)

***

Mladinski novičar.

Zmrznili. Poleti se kopljemo, pozimi se pa drsamo; pa ga ni veselja, da bi vanje ne kanila kaplja grenčice. Vedno se pritakne zabavi kaj nevšečnega. Gori v mestu Oslo (Kristijanija) imajo več mraza in več ledu nego pri nas, ker so ob severnem morju. Nedavno so se tam igrali na ledeni plošči trije otročiči. Toda plošča, ki je bila seveda ogromna, se je odmaknila na morje — in z njo oni trije otroci. Ponoči so zmrznili. Ko se je ta veliki splav drugi dan spet približal obrežju, so našli sirotke vse trde na ledu. Te ledene plošče so tako velike, da še ribiči vedno ne vedo, ali je to plavajoči led ali del suhe zemlje.

Sladka novica. V vročih krajih Afrike in Azije uspevajo kar na prostem palme, ki jih je veliko vrst. Nas najbolj zanima palmovo drevo, ki rodi datelje, sladki sad, ki je boljši in okusnejši nego med. Takole okrog božičnih praznikov prineso ta sadež tudi pri nas na trg; po trgovinah se dobi pa v lepih zavojčkih. Poceni pa ni ta sladkost, kajti priromati mora tam od Perzijskega zaliva. Ker je torej ta sadež tako dober, se sladkosnedeži in prijatelji — pa tudi prijateljice — dobrih jedi zanimajo, koliko je neki na svetu takih dreves? In glejte — današnji novičarji znajo tudi na to vprašanje odgovoriti, zakaj dateljeva palma je — rekel bi — bogastvo. Po poizvedbah in podatkih raznih potnikov se je dognalo, da je takih dreves danes še 90 milijonov. Več kot polovica teh pa raste ob Perzijskem zalivu.

***